

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 07 Aralık 2012
Nr. Ref.:AGJ329/12

MAHKEME KARARI

Başvuru No: KI 72/12

Başvurucular

Veton Berisha ve Ilfete Haziri

Yüksek Mahkeme'nin A. nr. 1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli kararı hakkında anayasal denetim başvurusu

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Kadri Kryeziu, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Ivan Čukalović, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Başvurucular

1. Başvurucular, Priştine mukimi Veton Berisha ve Ilfete Haziri'dir.

İtiraz Edilen Karar

2. Başvurucular, kendisine 25 Temmuz 2012 tarihinde teslim edilen A.nr. 1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli Yüksek Mahkeme kararına itiraz etmişlerdir.

İlgili Hukuk

3. Başvuru Anayasa'nın 113.7 fıkrasına, 03/L-121 sayı ve 15 Ocak 2009 tarihli Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın (bundan sonra: "Yasa") 22 ve 27. maddelerine ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan sonra: "İçtüzük") 54 ve 56.1 kurallarına dayandırılmıştır.

Başvurunun Konusu

4. Başvurucular Priştine Belediyesi Kamu Hizmetleri ve Acil Durumlar Müdürlüğü ile Priştine Belediye Başkanı'nın kararlarıyla mülkiyetinin kendilerine ait olduğu ve bu mülkiyetin Yüksek Mahkeme kararıyla teyit edilmiş barakaların yıkılmasına itiraz etmişlerdir.
5. Başvurucular bunun dışında Priştine Belediye Müfettişliği tarafından barakaların yıkılmasını önlemek amacıyla Yasa'nın 27. maddesi uyarınca Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nden ihtiyati tedbir kararı çıkartmasını talep etmişlerdir.

Başvuru Süreci

6. Başvurucular 30 Temmuz 2012 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuşlardır.
7. Başkan, 4 Eylül 2012 tarihinde Üye Almiro Rodrigues'i raportör yargıç olarak görevlendirmiş, Üye Robert Carolan başkanlığında, üyeler Kadri Kryeziu ve Enver Hasani'den oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni belirlemiştir.
8. Başvurunun yapıldığı 1 Ekim 2012 tarihinde Yüksek Mahkeme'ye ve Priştine Belediye Başkanı'na bildirilmiştir.
9. Başvuruculara 5 Ekim 2012 tarihinde başvurunun kaydedildiği bildirilmiştir.
10. 30 Ekim 2012 tarihinde başvuruculardan başvurularını tamamlamak üzere yani barakaların mevcut statüsüne ilişkin ilave evrak talep edilmiştir.
11. Ön İnceleme Heyeti 5 Aralık 2012 tarihinde Raportör Yargıç'ın raporunu inceledikten sonra Mahkeme Heyeti'ne başvurunun kabul edilirliğine ve ihtiyati tedbir konmasına ilişkin öneri sunmuştur.

Veton Berisha'ya İlişkin Olguların Özeti

12. Priştine Belediyesi 6 Temmuz 1990 tarihinde çıkarttığı 08-360-247 sayılı kararla başvuru Veton Berisha'ya "Prishtine XXX, Bbloku banesor III, Ndertesa 4, Nr. 1, hyrja ne kat" adresindeki daireyi tahsis etmiştir. Dairenin "toplam kullanım alanı 43,90 metrekare olup, 2 odadan biri salon, 1 mutfak, 1 banyo, 1 tuvalet, 1 antre, koridor, balkon, 1 teras, kiler, 1 bodrum, baraka ve garajı vardır".
13. Priştine Konut ve Ticari Mekân Çıkar Özyönetim Birliği (ÇÖB) ile başvuru 16 Temmuz 1990 tarihinde 119/3127 sayılı daire tahsis sözleşmesini imzalamışlardır. Sözleşmeni bazı kısımları şöyledir:

Tahsis eden sıfatıyla Priştine Belediye Meclisi'nin 08 nr. 360-247 sayı ve 06.07.1990 tarihli kararına istinaden Prishtine XXX, Blloku banesor III, Ndertesa 4, Nr. 1, hyrja ne kat adresinde toplam kullanım alanı 43,90 metrekare olup, 2 odadan biri salon, 1 mutfak, 1 banyo, 1 tuvalet, 1 antre, koridor, balkon, 1 teras, kiler, 1 bodrum, baraka ve garaja sahip daireyi süresiz olarak kullanılmak üzere kuruluş teslim etmiş ve yüklenici ise teslim almıştır.

Bu sözleşmenin konusu olan daireyi yüklenici aile efradıyla birlikte kullanır. Yüklenici kuruluşa 40,00 dinar tutarında kira ödemekle yükümlüdür. O, 01.08.1990 tarihinde itibaren her ayın en geç 5. gününe kadar kirayı ödemekle mükelleftir.

Bu sözleşmenin eki olarak sözleşme taraflarını huzurunda hazırlanmış teslim tesellüm tutanağıdır. Tutanakta tahsisat esnasında dairenin durumu belirtilmiştir.

14. Başvurucu mezkur daireyi 2 Ağustos 1992 yılında Priştine Belediyesi'nden satın almıştır (06-360-9/92-7 sayılı sözleşme). Alım satım sözleşmesi 16 Temmuz 1990 tarih ve 1193/3217 sayılı tahsisat sözleşmesi esasınca akdedilmiştir.

Novica Sojevic tarafından temsil edilen Rruga e Trepçes Nr. 2 adresindeki Priştine Belediye Meclisi (bundan sonra: "Satıcı"), Priştine Belediye Balkanı ve Priştineli Blloku III Banesor nr. 4 adresinde mukim Veton Berisha (Başvurucu) (bundan sonra: "Alıcı").

"Sözleşme tarafları, Rruga Blloku III banesor nr. 4 Priştine adresinde KOB kadastro parseli üzerinde kurulu yapı içerisindeki 4. numaralı 43,90 m²'lik 2 oda, 1 salon, 1 banyolu tuvalet, 1 antre, 1 koridor, bir teras, kiler ve konut kullanım hakkı sahibi (süresiz kiracı) olan Alıcının kullandığı diğer alanların malik olma hakkı devir yetkisinin 1193/3127 sayı ve 16.07.1990 tarihli daire kullanım sözleşmesine göre Satıcıya ait olduğu tespit edilmiştir".

Taraflar, bu sözleşmenin 1. maddesinde belirtilen mülkün fiyatının 88.810 dinar (seksen sekiz bin sekiz yüz on dinar) olması konusunda 2.08.1992 tarihinde mutabık olmuşlardır. Bu sözleşmenin 1. maddesinde belirtilen mülkü Satıcı 2.023 dinar/metrekare birim fiyatından 78.597 dinar (yetmiş sekiz bin beş yüz doksan yedi dinar) toplam indirimli fiyatla satmakta olup Alıcı da bu fiyata almayı kabul etmiştir. Bu sözleşmenin 1. maddesinde belirtilen mülkün nihai satış fiyatı olağan indirim yapılarak belirlenmiştir. Bu sözleşmenin ekinde daire sözleşme fiyatı hesaplamaları yer almaktadır.

Alıcının hak ve sorumlulukları mirasçılara devredilir.

Bu sözleşmenin imzalandığı gün daire kullanım hak ve sorumlulukları (süresiz kiracı) son bulup bu sözleşmenin 3. maddesinden kaynaklanan ve Yasa ile düzenlenen bakım ve onarım giderlerini Alıcının karşılaması koşuluyla bu kullanım sözleşmesi akdedilmiştir.

Sözleşme tarafları alım satım sözleşmesinin mahkemede tasdiki, mülkiyet hakkı kaydı ve kamusal kayıtlarda ipotek yükünün kaldırılması giderlerinin alıcıya ait olması konusunda mutabakata varmışlardır.

15. Priştine Belediye Mahkemesi 14 Temmuz 1995 tarihli mülkiyet hakkı devrine ilişkin davada çıkarttığı P. nr. 866/94 sayılı kararla üçüncü kişiye barakanın boşaltılıp

devredilmesini emretmiştir. Priştine Belediye Mahkemesi şu gerekçeyi ileri sürmüştür:

12709/93 tasdik numaralı ve 2.12.1993 tarihli alım satım sözleşmesi uyarınca mahkeme, kullanım hakkına sahip davacının Priştine'deki Blloku i trete banesor nr. 4 adresindeki 43,90 m²'lik 2 oda, bir mutfak, bir antre, bir koridor, bir kiler ve bir barakası olan daireyi satın aldığını teyit etmiştir.

Priştine Belediyesi'nin Pl. nr 1.00 sayı ve 3.02.1995 tarihli kararından Priştine Belediyesi Jeodezi Müdürlüğüne davacının satılan dairenin sahibi olarak kaydedildiği anlaşılmıştır.

Mülkiyet Hakkı Yasası'nın 20. madde 1. fıkrası hükmünce mülkiyet hakkının Yasa'nın kendisiyle düzenlenen hukuki süreçle ve veraset hakkıyla elde edileceği belirtilmiştir. Davacının daireyle birlikte ihtilaf konusu barakanın da kullanım hakkını mezkur sözleşmeyle elde ettiğinden bütünüün parçası olan barak üzerinde de mülkiyet hakkına sahiptir.

16. Priştine Belediyesi Mali İşler ve Emlak Müdürlüğü 30 Ağustos 2002 tarihinde çıkarttığı 02, No. 03-2/2743 sayılı kararla şunları belirlemiştir:

Priştine mukimi Veton Berish'ya mülkiyet devri için 100 avro devir vergisi belirlenmiştir.

Bu verginin tutarı Priştine Belediye Mahkemesi'nin 866/94 sayı ile 14 Temmuz 1995 tarihinde tasdik edilmiş alım satım sözleşmesi esasınca belirlenmiştir.

Evraktan alım satım sözleşmesi tasdikine ilişkin kararla V.K. ile Veton Berisha arasında akdedilen sözleşmenin konusu III. Kadastro Bölgesi II. numaralı tapuya kayıtlı mülk üzerinde kurulu yapının barak diye bir biriminin olduğu ve her birim için 100 avro vergi ödendiği anlaşılmaktadır.

Ifete Haziri'ye İlişkin Olguların Özeti

17. Priştine Belediyesi Konut ve Ticari Mekan ÇÖB'ü 1 Şubat 1977 tarihinde Nazmi Haziri (başvurucu Ifete Haziri'nin müteveffa eşi) 1193/3125 sayılı daire kullanım sözleşmesini akdetmişlerdir. Dairenin "toplam 43,90 mertekaresi olup 2 yatak odası, 1 mutfak, 1 banyo, 1 tuvalet, 1 antre, koridor, balkon, 1 teras, kiler, 1 bodrum, baraka ve garaj.
18. Priştine Belediyesi Emlak Hukuk İşleri Müdürlüğü 11 Nisan 1996 tarihinde çıkarttığı 2218/96 sayılı kararla Ifete Haziri'yi alıcı olarak kabul etmiştir. Devamında Ifete Haziri'nin Blloku banesor 3, Numer 3, priştine adresindeki daireyi satın almak amacıyla ödeme yaptığı makbuzdan anlaşılmaktadır.

Her İki Başvurucuya İlişkin Olguların Özeti

19. Priştine Belediyesi Kamu Hizmetleri ve Acil Durumlar Müdürlüğü Belediye Müfettişliği çıkarttığı 07, No 355-15711 sayılı kararla "kamusal alandaki 3 barakanın derhal yıkımını" emretmiştir. Müfettişlik gerekçe olarak "baraklara kamusal alanda bulunup kişilerin ihtiyaçlarını kullanmak için kötüye kullanıldıkları" bildirilmiştir.
20. Başvurucular 30 Haziran 2008 tarihinde Priştine Belediyesi İdare ve Personel Müdürlüğü kararına itiraz emişlerdir. Onlar "bu kararı hazırlayıp onaylayan kişinin hareket şekli ve usulüne karşı şiddetle şikayet" ettiklerini bildirerek "yıkım

kararından önce mezkur organın verilen yapılara ilişkin evrakı incelemeleri gerektiği, en azından sahibinden herhangi bir evraka sahip olup olmadığının sorulması” gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

21. Başvurucular şikayetlerini destekleme amacıyla “mezkur barakaların mülkiyetine ilişkin evrak” yani varlığının gösterildiği Dardania mahallesi kadastro kayıtları, daire alım satım sözleşmesi, barakaya ilişkin 86/94 sayılı mahkeme kararı, Priştine Belediyesi Mali işler ve Emlak Müdürlüğünün barakaya ilişkin kararı, ve Priştine Belediyesi Kamu Hizmetleri ve Acil Durumlar Müdürlüğü Belediye Müfettişliği Sektörü kararını sunmuşlardır.
22. Priştine Belediye Başkanı 14 Temmuz 2008 tarihinde “yetkili müfettişlerce yapılan denetim esasınca kamusal alandaki barakaların çeşitli nedenlerle kötüye kullanıldıkları tespitine karşı çıkıldığından ve şikayetçilerin bu yapıların inşaat izniyle inşa edildiklerine dair delil sunmadıklarından kamusal alanın korunması amacıyla” şikayet reddedilip barakaların yıkımına” karar vermiştir.
23. Başvurucular 20 Ağustos 2008 tarihinde Kosova Yüksek Mahkemesi’ne itiraz başvurusunda bulunarak “Musine Kokollar, no 3 ve 4’te mukim olan Veton Berisha ve Ilfete Haziri’nin alım satım sözleşmeleri ile diğer evrak esasınca bu mülklerin sahibi olduklarının teyidini talep etmişlerdir.
24. Başvurucular Anayasa Mahkemesi’ne yaptıkları başvuruda “itiraz başvurusunda bulunup bu delilleri sunmamıza rağmen ikinci derece davacıların [başvurucuların] itirazlarını reddetmiş ve bu delilleri dikkate almamıştır” iddiasını ileri sürmüşlerdir.
25. Başvurucular devamında “bu barakaların yani bu mülkün daimi ve meşru malikleri” olduklarını ileri sürmüşlerdir. Bu yüzden Yüksek Mahkeme’den “inceleme duruşmasında bu delileri takdim edip çıkartmasını” talep etmişlerdir.
26. Yüksek Mahkeme 31 Mayıs 2012 tarihinde (A. no. 1053/2008) başvurucuların itirazını “itiraz edilen karar adil ve yasaya isnat edilmiş olup, davacıların iddialarının başka bir olgusal durumun tespitine etki etmedikleri” gerekçesiyle reddetmiştir.
27. Mahkeme’nin talebi üzerine 20 Eylül 2012 tarihinde başvurucular şifahen barakaların halen dokunulmamış ve yıkılmamış olduklarını bildirmişlerdir.

Başvurucunun İddiaları

28. Başvurucular, herhangi bir anayasal hükme atıfta bulunmaksızın kamu otoritelerinden adil ve tarafsız yargılanma haklarının, mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Mahkeme onların beyanlarından Anayasa’nın 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ve 46. maddesinin [Mal Güvenliği] ihlal edildiği iddiasını ortaya koyduklarını varsaymaktadır.
29. Başvurucular, Yüksek Mahkeme’nin A.nr. 1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli kararının, onların ellerinde tartışmasız delil olduğunu iddia ettikleri mülkiyet hakkının teyidine ilişkin davasını reddettiği için yanlış olduğunu ileri sürmüşlerdir.
30. Başvurucular, Yüksek Mahkeme’nin A.nr. 1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli kararının kendilerince sunulan delillerin tamamını dikkate almadığını belirtmişlerdir. Dikkate alınmayan deliller şunlardır: (1) barakaların da kapsandığı daire alım satım sözleşmesi ve (2) Priştine Belediye Mahkemesi’nin 866/94 sayı ve 14 Temmuz 1995 tarihli kesinleşmiş kararı.

31. Başvurucular bu sebeple Anayasa Mahkemesi'nden şu talepte bulunmuşlardır:

- a) Yüksek Mahkeme'nin A.nr. 1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli kararını iptal edip mülkiyet hakkını teyit edildiği kararın geçerli kılmasını ve
- b) Yasa'nın 27. maddesi uyarınca "barakalarının Priştine Belediye Müfettişleri'nin yıkımından korunması için" ihtiyati tedbirin konmasını; zira "bu tedbir tamir edilemez zarar tehlikesini önlemek içindir".

Başvurunun Kabul Edilirliği

32. Mahkeme'nin başvurucuların şikayetine ilişkin bir karar alabilmesi için öncelikle Anayasa'da belirtilen Yasa ve İçtüzükte ayrıntılı olarak açıklanan kabul edilirlilik koşullarının başvurucularca yerine getirilip getirilmediğini incelemek durumundadır.

33. Anayasa'nın 113.1 fıkrası şöyledir:

Anayasa Mahkemesi, yasal şekilde sadece yetkili makamlarca açılmış davalar hakkında karar verir.

34. Anayasa'nın 113.7 fıkrası şöyledir:

Yasalarla belirlenen tüm yasal yollar tükendikten sonra bireyler, kamu otoriteleri tarafından kendi bireysel hak ve özgürlükler ihlal edildiğinde dava açma haklarına sahiptirler.

35. Mahkeme, mevcut başvuruda başvurucuların hak ve çıkarlarını korumak amacıyla idari usul yolu olarak Priştine Belediyesine ait iki idari organa ve son olarak Kosova Yüksek Mahkemesi'ne başvurduklarını tespit etmiştir. Bu yüzden başvurucular yetkili taraf olup Kosova'da yürürlükte olan yasalara göre tüm kanun yollarını tükettiklerinden Anayasa'nın 113.1 ve 113.7 fıkralarında belirtilen kabul edilirlilik kıstaslarını yerine getirmişlerdir.

36. Yasa'nın 49. maddesi şöyledir:

İstem dört (4) ay bir süre içerisinde sunulur. Süre, müracaatta bulunan kişiye mahkeme kararının teslim edilmesi gününden itibaren başlar. Tüm diğer durumlarda karar ya da işlemin kamuya açıklanması gününden itibaren başlar. İstem bir yasaya karşı yöneltilmiş ise, o zaman süre yasanın yürürlüğe girmesi gününden itibaren başlar.

37. Sunulan evraktan başvurucuların Yüksek Mahkeme kararını 25 Temmuz 2012 tarihinde teslim aldıkları ve Anayasa Mahkemesi'ne 30 Temmuz 2012'de başvurdukları anlaşılmaktadır. Başvuru, Yasa'nın 49. maddesi uyarınca yasal süre içerisinde yapılmıştır.

38. Mahkeme, mevcut başvuruda yetkili taraf olmak için usule ilişkin kümülatif koşulların yerine getirilmiş olduğu ve başvurunun yasal süre içerisinde ve kanun yolları tüketilmiş olarak yapıldığı görüşündedir. Başvuru kabul edilir nitelikte olup, Mahkeme artık başvurunun esas incelmelerini yapmak durumundadır.

Esasa İlişkin İnceleme

39. Başvurucular Yüksek Mahkeme'nin (A. nr. 1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli kararında) kendilerince sunulan delillerin tamamını dikkate almadığını ileri sürmüşlerdir. Bu delillerin arasında barakaların da kapsandığı alım satım sözleşmesi yer almaktadır.
40. Mahkeme aslında başvurucuların şu evrakı teslim ettiklerini tespit etmiştir: Dardania mahallesinin, bir kısmının kapsandığı kadastro kayıtları; barakaların varlığının zikredildiği daire kullanımına ilişkin iki sözleşme, daire alım satımına ilişkin iki sözleşme; barakalarla ilgili 866/94 sayılı mahkeme kararı, Mali işler ve Emlak Müdürlüğü'nün barakalarla ilgili kararı ve Belediye Kamu Hizmetleri ve Acil Durumlar Müdürlüğü Belediye Müfettişliği Sektörü'nün kararı.
41. Başvurucular Yüksek Mahkeme huzurunda "bu delilleri sunmamıza rağmen ikinci derece mahkemesi bunları dikkate almayarak şikayetimizi reddetmiştir" savını ortaya koymuşlardır. Devamında Yüksek Mahkeme'den inceleme duruşmasında delilleri çıkartıp davacılar Veton Berisha ile Ilfete Haziri'nin alım satım sözleşmeleri uyarınca daire ve barakaların sahipleri olduklarının teyit edilmesini talep etmişlerdir.
42. Mahkeme, Belediye Müfettişlik Sektörünün kamusal alanın kötüye kullanılmasını önlemek için mezkur barakaları yıkmaya karar aldığını tespit etmiştir. Ancak, Belediye Müfettişlik Sektörünün mezkur kararı barakalarla ilgili bir mülkiyet davasının bulunup bulunmadığı teyit edilmeden alınmıştır.
43. Mahkeme, Priştine Belediye Başkanı'nın barakaların kötüye kullanıldığı için kamusal alanın korunması amacıyla yıkım emrini verdiği gerekçesini ileri sürdüğünü ve başvurucular tarafından sunulan mülkiyet delilleri ile yıkılan barakaların inşaat izniyle yapıldığına ilişkin delillerin teyit edilmediğini tespit etmiştir. Belediye Başkanı, başvurucuların barakaların mülkiyetine ilişkin başvurularına açık bir cevap vermemiştir.
44. Dahası, Yüksek Mahkeme'nin kararında aşağıdaki gerekçeyi ileri sürdüğü Mahkemece tepsi edilmiştir:

Mahkeme, davacıların iddialarının dava dosyasında delillerle idari organların tespit ettikleri gerçek durumla çeliştiklerinden temelden yoksundur. Davacılar iddialarını herhangi bir delil ile desteklememişlerdir; sundukları deliller ise bu davada başka bir kararın alınmasına etkileri yoktur.

İdari Usul Yasası'nın 56.1 fıkrası iddia edilen gerçeklere yönelik kanıtların temin edilmesi, idarenin kendisinde mevcut olan kanıtların ilgili tarafların kullanımına yönelik sunma zorunluluğuna bakmaksızın, idari usul kapsamındaki ilgili tarafın sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir.

Mahkeme'nin değerlendirmesine göre itiraz edilen karar açık, anlaşılır ve kararı etkileyen olgulara ilişkin olarak bu Mahkeme'nin de kabul ettiği yeterli gerekçeler içermektedir. Davanın bu durumundan hareketle bu Mahkeme bu idari davanın olgusal durumunun doğru tespit edildiğini ve yasaların davacıların aleyhinde ihlal edilmediğini tespit ederek, idari organların teyidinden başka bir durumun tespitine etki etmediklerinden, davacıların iddialarını kabul etmemiştir.

Mahkeme, yukarıda belirtilenlerden itiraz edilen kararın adil ve hukuka uygun olduğunu, davacıların iddialarının farklı bir olgusal duruma teyidinde etki etmediklerini tespit etmiştir.

45. Yüksek Mahkeme başvurucuların başvurularına mezkur barakalar üzerindeki mülkiyet hakkında ilişkin başvurularına açık herhangi bir cevap vermeyip bunun yerine “davacıların iddiaları temelsizdir” ve “Davacılar iddialarını herhangi bir delil ile desteklememişlerdir; sundukları deliller ise bu davada başka bir kararın alınmasına etkileri yoktur” açıklamasını yapmıştır.

46. Yüksek Mahkeme sözde “davacıların sundukları delillere” ve “başka bir kararın alınması” için nasıl bir etki ilişkin iddiaların ne olduğunu açıklamamıştır. Başvurucuların argümanı ve sundukları deliller davanın özüyle ilgili, yani başvuruculara ait olduğu iddia edilen mülkte yıkıma karşı olduklarından, bunlar hukuki ve mantıksal gerekçeden yoksun genel ifadelerdir.

47. Anayasa'nın 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] şöyledir:

1. Herkesin mahkeme, diğer devlet organları ve kamusal yetkiye sahip kurumların nezdinde eşit muamele haklarının korunması güvenceye bağlıdır.

2. Herkes, yasalara göre kurulmuş bağımsız ve tarafsız mahkemenin makul bir süre içerisinde kendisi hakkında kararlaştırdığı hak ve sorumlulukları veya işlediği herhangi bir suç duyurusu duruşmasının kamuya açık yapılması hakkına sahiptir.

48. Diğer yandan Avrupa İnsan hakları Sözleşmesi'nin 6. madde [Adil yargılanma Hakkı] 1. fıkrası şöyledir:

1. Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili anlaşmazlıkların çözümlenmesi, gerek kendisine yöneltilen herhangi bir suçlamanın karara bağlanması konusunda, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde adil ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.

49. Dahası Anayasa metni ve Sözleşme'nin 6. maddesinde kapsanan adil yargılanma hakkı temel hakların, bu durumda mülkiyet hakkını korunması için esastır.

50. Aslında 46. madde [Mal Güvenliği] şunu belirlemiştir:

1. Mal güvenliği güvenceye bağlıdır.

2. Maldan yararlanma hakkı, kamu çıkarlarına uygun şekilde yasalarla düzenlenir.

3. Hiç kimse keyfi olarak kendi mülkünden yoksun bırakılmaz. Kosova Cumhuriyeti veya Kosova Cumhuriyeti'nin kamu otoritesi, kamusal çıkarların desteklenmesi için belirlenmiş kamusal hedeflere uygun ve gerekli olması halinde ve yasa buna yetki veriyorsa, kamulaştırılan mülk sahip veya sahiplerine hemen ve uygun bir tazminat sağlanması durumunda ilgili mülkü kamulaştırabilir.

4. Kamulaştırmaya çalışılan mülkle ilgili Kosova Cumhuriyeti veya Kosova Cumhuriyeti kamu otoritesiyle ortaya çıkan anlaşmazlıklar, yetkili mahkeme tarafından tahkim edilecektir.

51. Bundan başka Sözleşme'nin 1 Ek Protokolü'nün 1. maddesi [Mülkiyetin korunması] şöyledir:

Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.

52. Son olarak 53. madde [İnsan Hakları Hükümlerinin Yorumlanması] şöyledir:

Bu anayasayla güvenceye bağlanan insan hak ve temel özgürlüklerinin yorumlanması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarıyla uyumlu şekilde yapılır.

53. Bu yüzden “Kosova Cumhuriyeti'nin bir hükmü veya Kosova Cumhuriyeti kamu otoritelerinden kaynaklanan ihtilaflarla ilgili olarak” başvuruçuların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM) kararlarıyla uyumlu bir yargı kararı almaya hakları vardır. Bu hak, mahkemelerin usul ve içerik bakımından makul dayanakla kararlarına ilişkin gerekçelerin sunulması yükümlülüğünü de kapsar. Gerekçeli yargı kararına sahip olma hakkı, her bireysel dava kararı için güvenilir ve hukuken iyi oluşturulmuş açıklamalı gerekçeleri gerektirir.

54. Öyle ki adil ve tarafsız yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkını da kapsamaktadır. AİHM, otoritelerin yargı sistemlerinin Sözleşme'nin 6.(1) maddesi gereklerine uyumlu olmasının sağlanması için araç seçiminde önemli özgürlüklere sahip oldukları ölçüde, mahkemelerinin de “kararlarını isnat ettikleri temelleri açıkça belirtmeleri” gerektiği görüşündedir (bkz. *Hadjianastassiou v. Yunanistan*, AİHM'nin 16 Aralık 1992 tarihli kararının 33. maddesi).

55. Son zamanların bir kararında AİHM “mahkeme kararları dayandıkları gerekçeleri uygun şekilde belirtmeleri gerekir” tutumunu tekrar etmiştir (bkz. *Tatishvili v. Rusya*, AİHM'nin 22 Şubat 2007 tarihli kararının 58. maddesi).

56. Anayasa'nın 31. maddesi ile Sözleşme'nin 6. maddesi mahkemelerin kararlarında gerekçelerini bildirmelerini zorunlu kılmaktalar. Fakat bu her soru veya olguya ilişkin ayrıntılı cevap gerektireceği anlamına gelmez (bkz. *Van de Hurk v. Hollanda*, 19 Nisan 1994, 61. madde). Gerekçe bildirme zorunluluğunun uygulandığı ölçü kararın yapısına bağlı olarak değişebilmektedir. Ancak bir yıkım davasında konu edilmiş bir mülk olduğundan, başvuru dava sonucu için özü teşkil ediyorsa, mahkemenin kendi kararında bu hususa ayrı önem atfetmelidir.

57. Gerekçeli kararın bir başka işlevi, taraflara kendilerinin dinlendiklerini göstermesidir. Dahası, gerekli bir karar taraflara karara itiraz etme ve bir itiraz organı tarafından kararın gözden geçirilmesine imkan sunar. Yalnız gerekçeli karar çıkartarak adaletin yönetimine ilişkin açık inceleme yapılabilir (bkz. *Tatishvili v. Rusya*, AİHM'nin 22 Şubat 2007 tarihli kararının 58. maddesi).

58. Bundan başka yasaya uygun yargı kararının çıkartılması hakkı, mahkemelerin usul ve içeriğe ilişkin makul temeller belirtme gerekçesi sunar. Gerekçelerin sağlanması her

bireysel davada alınan kararda, şu iki hususu kapsayan güvenilir ve hukuken iyi oluşturulmuş açıklamalı gerekçeleri gerektirir: karara ilişkin yasal kıstasları ve olgusal hususları.

59. *Hiro Balani v. İspanya* davasında başvuru mahkemeye yaptığı başvuruda özel ve açık cevap talep etmiştir. Mahkeme böyle bir cevap vermekte başarısız olup, davayla ilgilenmeyi ihmal ettiğini veya davayı reddetmeye niyetli olduğunu, şayet reddedecekse gerekçelerinin ne olduğunu tespit etmeyi imkansız hale getirmişti. AIHM, bunun Sözleşme'nin 6.(1) madde ihlali olduğunu tespit etmişti.
60. Netice itibarıyla gerekçelerin beyanı, kararın hitap ettiği kişiye ve kamuoyuna, mahkemeyi alınan karara sevk eden somut gerekçenin takip edilebilmesini sağlamalıdır.
61. Gerekçe bu yüzden, bir tarafça sunulan delilleri ile karşı taraftan sunulan hukuki tespitleri incelediğinde, esasa ilişkin bulgular ile yansımaları arasındaki ilişkiyi belirtmelidir. Verilen gerekçe teyit edilmiş olgu ve yasal hükümler ile onların arasında mantıksal ilişkiye ilişkin delilleri kapsamakta başarısız olursa, Anayasa'nın karar almada keyfilik önlenmesi ilkesini ihlal etmiş olur.
62. Mahkeme mevcut başvuruda Yüksek Mahkeme'nin kararında ilgili deliller arasındaki ilişki, uygulanabilir yasal hükümlerin gerekli değerlendirmesi ve esasa ilişkin bulgular açık ve eksiksiz tespit edilmediğinden, gerekçenin yeterince açıklanmadığı ve işlenmediğini tespit etmiştir.
63. Mahkeme bu şekilde, Yüksek Mahkeme'nin kritik mülk davalarında taleplerle örtüşecek şekilde açık cevaplar sağlamadaki başarısızlığının, adil ve tarafsız yargılanma hakkının bir unsuru olarak başvuru mahkemeyi dinleme ve gerekçeli karar alma haklarını ihlal ettiği görüşündedir.
64. Mahkeme bu yüzden Anayasa'nın 31. madde [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ile Sözleşme'nin 6. madde [Adil Yargılanma Hakkı] 1. fıkrasına ilişkin ihlalin bulunduğu sonucuna varmıştır.

İhtiyati Tedbir

65. Yukarıda belirtildiği üzere başvuru 03/L-121 sayılı Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın 27. maddesi uyarınca Mahkeme'den, Priştine Belediye Müfettişliği tarafından yaktırılma sürecinde olan barakaların korunması için ihtiyati tedbir koymasını talep etmiştir. Başvuru devamında "bu tedbir tamir edilemez zarar veya tehlikenin önlenmesi için gereklidir" ifadesini kullanmıştır.
66. Mahkeme, mülke ilişkin dava hakkındaki ihtiyati tedbir talebinin de temelli ve gerekçeli olduğunu tespit etmiştir. Dahası Mahkeme, mülk ve barakaların tek parça olduklarından, yıkılmasından sonra meydana gelebilecek zararın olası nakdi tazminatla tamir edilemeyeceği görüşündedir.
67. Aslında dava konusu genelde başvuru mahkemeyi dinleme ve gerekçeli karar almada keyfilik önlenmesi ilkesini ihlal ettiği görüşündedir. Aslında dava konusu genelde başvuru mahkemeyi dinleme ve gerekçeli karar almada keyfilik önlenmesi ilkesini ihlal ettiği görüşündedir. Aslında dava konusu genelde başvuru mahkemeyi dinleme ve gerekçeli karar almada keyfilik önlenmesi ilkesini ihlal ettiği görüşündedir.
68. Mahkeme, iddia edilen mülkler ve emredilen yıkımın birbiriyle ilgili ve bağlantılı hukuk meselesidir; bu yüzden yıkım emrinin verildiği Priştine Belediye Başkanı'nın 01. Nr. 07-15711 sayı ve 14 Temmuz 2008 tarihli kararı ile bu kararı onayan A. nr.

1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli Yüksek Mahkeme kararının yukarıda mezkur yıkımı gerçekleştirip başvuru açısından tamir edilemez bir zararla sonuçlanabilir.

69. Bu sebeple Mahkeme, Anayasa'nın 116 (2) fıkrası ve Yasa'nın 27. maddesi uyarınca davaya ilişkin nihai karar hakkında peşin hüküm vermeksizin 5 Aralık 2012 tarihinde, kabul edildiği tarihten itibaren Yüksek Mahkeme'nin davayı yeniden görüşmesini nihayetlendirene kadar geçerli olmak üzere Yüksek Mahkeme kararında teyit edilen yıkım kararının durdurulmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararı almıştır.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa Mahkemesi'nin 5 Aralık 2012 tarihli duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilir olduğuna,
- II. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. madde [Adil Yargılanma Hakkı] 1. fıkrasıyla ilgili olarak Anayasa'nın 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ihlalinin bulunduğu,
- III. Kosova Yüksek Mahkemesi'nin A. no. 1053/2008 sayı ve 31 Mayıs 2012 tarihli kararının geçersi ilanına,
- IV. Yüksek Mahkeme kararının bu Mahkeme'nin kararı doğrultusunda karar bağlanmak üzere iadesine,
- V. Kosova Yüksek Mahkemesi'nin bu Mahkemece ileri sürülen asıl gerekçe doğrultusunda davanın yeniden karara bağlanmasına kadar ihtiyati tedbirin konmasına,
- VI. Bu emre riayet edildiğinin takibine,
- VII. Kararın Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasanın 20.4 maddesi uyarınca yayımlanmasına taraflara tebliğ edilip Resmi Gazetede yayımlanmasına karar verilmiştir.
- VIII. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Almiro Rodrigues, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza